

Herijking RES 2024 – liggen we op koers?

Algemeen	
Aan	Ambtelijk Overleg Energietransitie
Van	Karen Bloemen
Datum	5-9-2024
Verspreiden	Nee beperkt
Kenmerk	DOC-24006791

Inleiding

In 2021 hebben gemeenten, waterschappen en de provincie Noord-Holland de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0) in Noord-Holland Zuid (NHZ) vastgesteld. Hierin staat het gezamenlijke bod van de regio om in 2030 2,7 TWh aan hernieuwbare energie op te wekken. Daarmee draagt de RES-regio NHZ bij aan de landelijke afspraken uit het Klimaatakkoord van 2019¹.

De RES-regio NHZ bestaat uit zes deel RES-regio's, waarvan de deel RES-regio Gooi en Vechtstreek er één is. De bijdrage van deel RES-regio Gooi en Vechtstreek is 224 GWh. Met dit bod draagt onze deelregio voor 8,3 % bij aan het totaal van 2,7 TWh voor de RES-regio NHZ. De bijdrage van onze deel RES-regio is daarmee relatief klein. Ter informatie: het aandeel opwek van hernieuwbare energie ten opzichte van het energieverbruik in onze regio is ook erg klein (Bijlage a). Dat betekent dat wij als regio afhankelijk zijn van anderen en onze regio het overgrote deel van de benodigde energie importeert.

Drie jaar na het vaststellen van de RES 1.0 is deze herijkt. Deze Herijking RES 2024 (hierna: Herijking) is uitgevoerd om de plannen te actualiseren op basis van technologische vooruitgang, aangepaste en nieuwe generieke en specifieke zoekgebieden en aangepaste landelijke rekenregels. De Herijking biedt een gedetailleerde inventarisatie van de huidige stand van zaken.

In mei 2024 hebben alle colleges in onze regio Gooi en Vechtstreek de Herijking RES vastgesteld. Daarmee is het bod voor onze deelregio opnieuw bekrachtigd. De uitdaging voor onze deel RES-regio ligt vooral in de tijdige realisatie van de projecten en initiatieven die nodig zijn om het bod van 224 GWh waar te maken.

Doel van deze memo

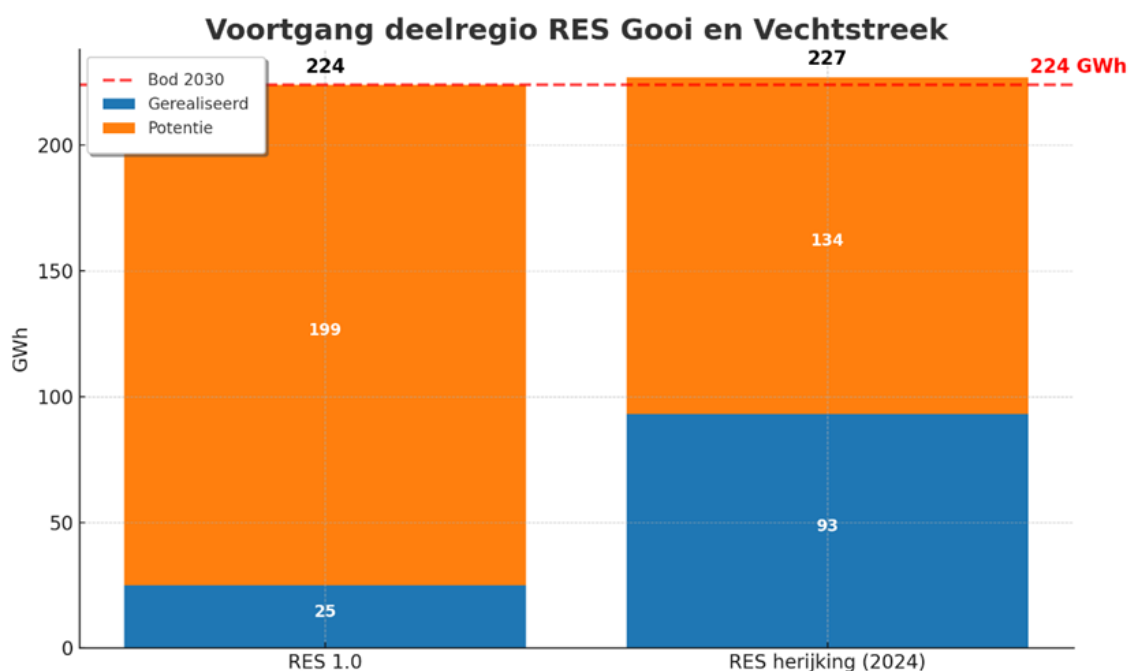
Nu ook alle colleges van gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek zich gecommitteerd hebben om het bod vóór 2030 te behalen, is het zinvol elkaar op hoofdlijnen over de voortgang van projecten in onze regio te informeren en af te stemmen hoe (gezamenlijk) het bod te realiseren. Met actuele informatie over de stand van zaken in onze deel RES-regio kan eventueel ook worden besproken wat maakt dat de uitvoering achterblijft en hoe de mogelijke realisatie versneld kan worden. Dit omdat tijdige realisatie van de doelen uit de RES 1.0/ Herijking, vraagt om inspanning van alle gemeenten binnen onze deel RES-regio Gooi en Vechtstreek om op koers te blijven. Dit memo biedt een overzicht van de actuele situatie en wijst op kansen en mogelijkheden die benut kunnen worden ondanks de bestaande beperkingen en risico's. Daarnaast wordt tijdens de Stuurgroep RES en Warmte Noord-Holland Zuid van 4 oktober en het RES BO XL Energieregio Noord-Holland Zuid van 25 oktober 2024 de kansanalyse die door de Energieregio is opgesteld besproken. Deze kansanalyse biedt met name inzicht in de mogelijkheden voor versnelling realisatie van in de Herijking opgenomen specifieke zoekgebieden en handelingsperspectief voor de generieke zoekgebieden.

¹ In 2030 moet Nederland 55% minder broeikasgassen uitstoten vergeleken met 1990. Het streven is zelfs 60% vermindering. In 2050 wil Nederland klimaatneutraal zijn. Dat wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgas in 2050 niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul. In 2030 komt 70 procent van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen.

Overzicht van de actuele situatie

Zoals in de Herijking is te lezen, is de theoretische potentie voor de opwekking van duurzame energie in de zoekgebieden in de regio Gooi en Vechtstreek 227 GWh. Deze theoretische potentie bestaat uit de huidige (gerealiseerde) opwek en de potentie uit specifieke en generieke zoekgebieden, de potentie is dus net iets groter dan het beoogde bod van 224 GWh (zie figuur 1).

De huidige gerealiseerde hernieuwbare opwek in de Gooi en Vechtstreek is 93 GWh. De theoretische potentie van de zoekgebieden is 134 GWh. Potentie voor opwek uit zoekgebieden is onder te verdelen in zon op grote daken en parkeerplaatsen (127 GWh) en zon op veld in zoekgebieden (7 GWh). Dit betekent dat percentueel 41% van het beoogde bod in onze regio nu is behaald.

Figuur 1 Voortgang deelregio RES Gooi en Vechtstreek. Bron: Herijking RES 2024

Monitoring van projecten

De Energieregio monitort de voortgang door middel van de RES-viewer². In deze viewer staan de specifieke en generieke zoekgebieden van de RES NHZ en de grotere projecten die hier uitvoering aan geven, in combinatie met relevant provinciaal (ruimtelijk) beleid. Elk zoekgebied en project heeft een ingevuld 'paspoort'. Dit paspoort geeft informatie over het betreffende zoekgebied of project. De informatie in het paspoort is ingevuld door de gemeente waarin het project of zoekgebied zich bevindt. NB: In de RES-viewer wordt kleinschalige opwek voor zon (projecten < 15 kWp) in principe niet meegenomen. In het klimaatakkoord van 2019 is rekening gehouden met een autonome groei van 7 TWh door kleinschalige zonne-energie installatie op daken, deze worden bijgeteld bij de nationale RES doelstelling van 35 TWh hernieuwbare energie in 2030. Er bestaat een bredere behoefte om een helder beeld te krijgen van de autonome groei van 7 TWh. Op nationaal niveau voeren PBL en RVO daarom momenteel gesprekken om een beter inzicht te verkrijgen in kleinschalige zonne-energie.

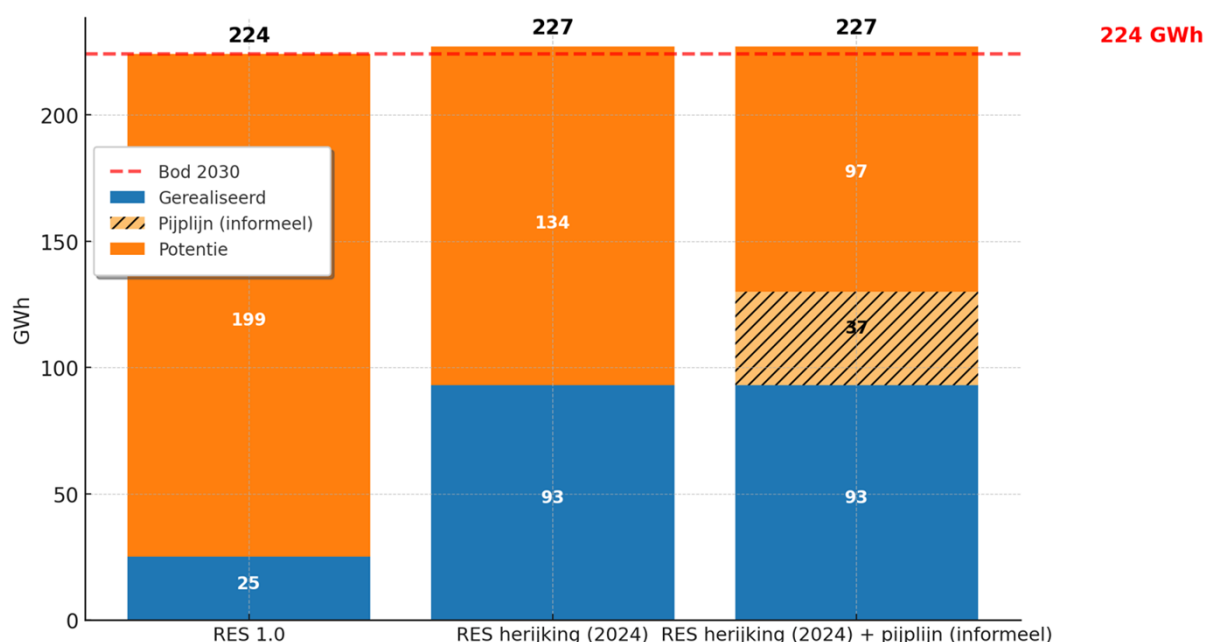
Wat betreft de grotere projecten, geeft de RES-viewer onvoldoende inzicht in de projecten die er binnen onze deel RES-regio daadwerkelijk spelen en geeft daarmee een incompleet beeld van lopende

² <https://energieregionh.nl/res-viewer-info>

projecten en initiatieven. Niet alle initiatieven worden door gemeenten opgenomen in de RES-viewer. Redenen zijn bijv. vertrouwelijkheid van het project, onzekerheid over de haalbaarheid, nog niet geïnformeerde inwoners, nog lopende burgerparticipatie en/of als er (alleen) nog sprake is van verkenning om evt. tot een project te komen. Meer praktische reden is dat niet elk geografisch te pinnen is in de RES-viewer. Gevolg is dat er in de RES-viewer minder projecten 'in de pijplijn' lijken te staan, projecten die potentieel een bijdrage leveren aan het behalen van het bod van onze deel RES-regio, dan daadwerkelijk het geval is. Dit maakt het moeilijk om een 'compleet' beeld te krijgen van wat er allemaal speelt en daar bestuurlijk het gesprek over te voeren.

Om toch meer scherper en actueler beeld aan bestuurders te kunnen geven, is aan alle gemeenten in onze regio gevraagd een overzicht te geven van (lopende) projecten. Hiervan is een totaal overzicht gemaakt van de stand van zaken zomer 2024. In Bijlage b is een totaaloverzicht te vinden van initiatieven in de verkenningfase tot lopende projecten en reeds gerealiseerde projecten binnen onze deel RES-regio.

Voortgang deelregio RES Gooi en Vechtstreek

Figuur 2 Voortgang deelregio RES Gooi en Vechtstreek, incl. overzicht van projecten in de pijplijn (informeel). Bron: Herijking RES 2024/ gemeenten in onze deel RES-regio

In figuur 2 is weergegeven welke potentie er schuilt in lopende projecten in de verschillende gemeenten van deel RES-regio Gooi en Vechtstreek. Het is nadrukkelijk geen garantie dat deze potentie voor 2030 wordt verzilverd noch een indicatie dat het niet meer zou kunnen zijn dan hier wordt getoond: in sommige gevallen is de potentie nog niet gekwalificeerd. Het betreft een informele indicatie (niet volgens een vastgestelde methodiek tot stand gekomen) van de verwachtingen op basis van de input vanuit gemeenten, zomer 2024. Het geeft aan waar er in onze gemeenten op wordt ingezet, dat er hard wordt gewerkt aan verschillende projecten, dat het 'work in progress' is. In de komende jaren zal blijken wat er werkelijk waargemaakt is en of onze deel-RES-regio op koers ligt.

NB: In overleg met de Energieregio wordt bezien of in de RES-viewer meer informatie kan worden opgenomen over projecten in de pijplijn. Dit zodat de RES-viewer in de toekomst een meer betrouwbare bron van informatie wordt om de voortgang te monitoren.

Risico's en beperkingen bij projecten opwek duurzame energie

De realisatie van 41% op het moment van de Herijking, bestaat relatief en voor een deel uit het laag hangend fruit gerealiseerd in een periode dat het leggen van zonnepanelen lucratief was en er nog geen problematiek zoals netcongestie speelde. Wat al duidelijk werd in de Herijking, blijkt nu ook uit de landelijke foto³ "Het realiseren van het doel van 35 TWh in 2030 vraagt om realisatie van concrete wind- en zonprojecten. Dit doel wordt alleen gehaald als veel projecten ook daadwerkelijk voor 2030 worden uitgevoerd. Daar is niet alleen versnelling, maar ook veel volharding en creativiteit voor nodig. Er komen steeds minder mogelijkheden voor zon en wind op land." Het zal dus relatief lastiger gaan worden meters te maken en de openstaande 59% te realiseren. Zie onderstaand een aantal algemene en specifieke risico's en beperkingen bij lopende projecten:

- Veel bedrijven en particulieren hebben geen interesse in het opwekken van energie boven hun eigen verbruik, waardoor dakoppervlak niet volledig wordt benut voor zonnepanelen;
- De toekomstige wijzigingen in de salderingsregeling veroorzaken onzekerheid, wat bedrijven en huiseigenaren terughoudend maakt om te investeren in extra capaciteit;
- Bedrijven en particulieren twifelen of het investeren in duurzame opwekking rendabel is, vooral gezien de lange terugverdientijd en de onzekerheden in de markt;
- Er is onzekerheid over of het elektriciteitsnet voldoende capaciteit heeft om nieuwe duurzame opwekprojecten aan te sluiten, wat leidt tot terughoudendheid in investeringen;
- Ondernemers worden geconfronteerd met hoge verzekeringskosten voor installaties zoals zonnepanelen, wat de drempel voor investeringen verhoogt;
- De huidige lage energiekosten maken het voor bedrijven en particulieren minder aantrekkelijk om te investeren in eigen duurzame energieopwekking, omdat de terugverdientijd daardoor langer is. Met andere woorden: er ontbreekt een financiële prikkel en er wordt nauwelijks een probleem ervaren;
- Complexe en tijdrovende vergunningstrajecten kunnen de voortgang belemmeren. Het is belangrijk om te verkennen hoe deze trajecten versneld kunnen worden zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de besluitvorming;
- Technische en juridische obstakels bij het opwekken en leveren van energie, technische belemmeringen voor zon op parkeren en onduidelijkheid over toekomstplannen;
- Het financieren van grootschalige duurzame energieprojecten blijft een uitdaging, zeker in een tijd van stijgende kosten en budgettaire beperkingen. Het financieel niet rondkrijgen van de businesscase voor duurzame opwekprojecten, vooral bij kleinere projecten, vormt een grote beperking voor de realisatie.

Kansen en mogelijkheden

Het energiesysteem speelt een cruciale rol in het behalen van onze RES-ambities. De infrastructuur verbindt letterlijk de ambities en plannen voor opwekking van duurzame energie in de regio met de eindgebruikers. In Noord-Holland Zuid is er, in tegenstelling tot veel andere gebieden in Nederland, nog ruimte op het elektriciteitsnet voor duurzame opwekking. Het is van groot belang deze ruimte optimaal te benutten. Dit kan bijvoorbeeld door

- het combineren van duurzame opwekking met het lokale verbruik van energie. Dit vermindert de noodzaak voor langeafstandstransport van elektriciteit, wat de netbelasting verlaagt en energieverliezen reduceert. Gemeenten kunnen hierbij samenwerken met grote energieverbruikers om vraag en aanbod zoveel mogelijk te clusteren.
- Het op termijn (her)overwegen van windenergie naast zonne-energie. Windenergie is een duurzame en betrouwbare keuze om het elektriciteitsnet efficiënter te benutten. Wind- en zonne-energie vullen elkaar goed aan, waardoor een meer constante en betrouwbare levering van duurzame energie over het jaar heen mogelijk is. Bovendien biedt de combinatie van zon- en

³ <https://documenten.regionale-energiestrategie.nl/np-res-foto-juli-2024>

windenergie de kans om optimaal gebruik te maken van het elektriciteitsnet door het toepassen van 'cable pooling', waarbij beide energiebronnen op dezelfde kabel worden aangesloten. Dit vermindert de ruimte die nodig is en ontlast het net.

- Verkenning van extra mogelijkheden: Blijven zoeken naar aanvullende mogelijkheden voor duurzame energieopwekking die eerder over het hoofd zijn gezien of die door nieuwe technologieën mogelijk zijn geworden.

Overige kansen

- Zoals ook benoemd in de Herijking is onze regio wel een regio met ambitie. De regio Gooi en Vechtstreek streeft naar klimaatneutraliteit in 2050, met een focus op energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. Dit is vastgelegd in de Regionale Samenwerkingsagenda 2023-2026. Sinds 2017 werken diverse partijen samen om deze doelen te bereiken, waarbij extra aandacht wordt besteed aan het verduurzamen van gebouwen en het beperken van bodemdaling in veenweidegebieden. De mogelijkheden voor kleine windturbines (erfmolens) is onderzocht en wordt zo mogelijk uitgewerkt in lokale planvorming. Daarnaast leggen gemeenten meer nadruk op de verduurzaming van bedrijventerreinen, inclusief slimme oplossingen zoals netcongestiemanagement. Deze gezamenlijke inspanningen zijn essentieel voor het behalen van de klimaatdoelen.
- Goed weten a) welke instrumenten we als gemeenten kunnen inzetten om zon op dak te stimuleren b) waar gemeenten zélf invloed op hebben. Op basis daarvan bedenken hoe we het best kunnen aansluiten bij de behoefte van ondernemers om energie te besparen en maatwerk kunnen bieden.
- Tijdens het BO XL van 25 oktober zal de kansenanalyse worden gepresenteerd door RHDHV. De kansenanalyse zet alle feitelijke informatie over specifieke en generieke zoekgebieden op een rijtje en geeft gemeenten daarmee een handvat waar we ons voordeel mee kunnen doen.

Bijlagen:

- a) Aandeel hernieuwbare energie i.r.t. energieverbruik in deel RES-regio Gooi en Vechtstreek (%) (Bron: klimaatmonitor)
- b) Totaaloverzicht van lopende en gerealiseerde projecten binnen onze deel RES-regio